

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Robottibussikokeilut Suomessa

Suomen Rakennusinsinöörien liitto RIL ry tietoisku 4.12.2018

Eetu Rutanen

Auto- ja kuljetustekniikan insinööri 2016
Projektipäällikkö, Ajoneuvo- ja konetekniikka

KOKEMUSTA ROBOTTIBUSSIEN PARISSA

- Sohjoa 6/2016-5/2018
- mySMARTLife 12/2016-11/2021
- Helsinki RobobusLine 1/2017-12/2019
- Sohjoa Baltic 10/2017-9/2020
- FABULOS 1/2018-12/2020

eetu.rutanen@metropolia.fi

P. +358 40 835 6917

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Esityksen sisältö

- Robottibussikokeilut Suomessa yleisesti
- Käytössä olleet robottibussit
- Liikennejärjestelyt
- Sopivat operointiympäristöt
- Havaintoja kokeiluista
- Robottibussit osana liikennejärjestelmää ja julkista liikennettä
- Tulevaisuuden näkymiä

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Robottibussikokeilut Suomessa yleisesti

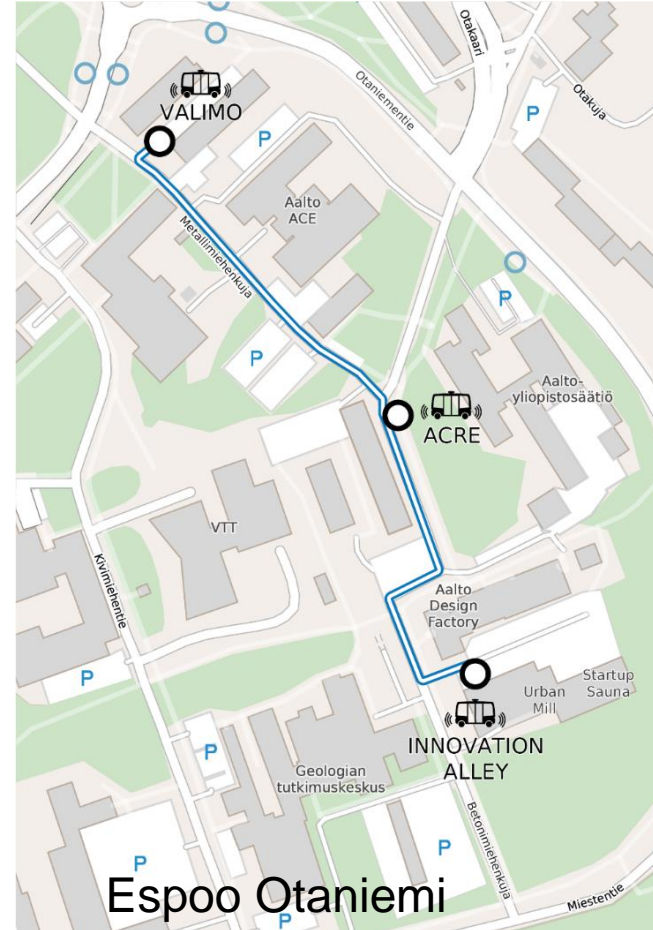
- Citymobil 2 –hankkeessa robottibussit suljetulla reitillä Kivistön asuntomessuilla 2015
- Suomessa lainsäädäntö mahdollistaa kuskittomat tieliikennekokeilut ajoneuvoilla → kuljettajan ei tarvitse pitää ratista kiinni → Sohjoa-hanke
- Sohjoa-hankeen pohjalta muut kokeilut ja hankkeet

Sohjoa-hanke 6/2016-5/2018

- Ensimmäiset tieliikennekokeilut robottibusseilla Helsingin Hernesaassa 2016
- Lyhyitä noin kuukauden mittaisia demoja Helsingissä, Espoossa, Tampereella ja Helsinki Vantaan lentokentällä + pienempiä suljetun alueen demoja
- Kaksi ranskalaista Easymile EZ10 robottibussia
- Avoin innovaatioalusta kokeilijayrityksille
- Trafin myöntämät koekilvet → robottibussi rekisteröity henkilöautoksi

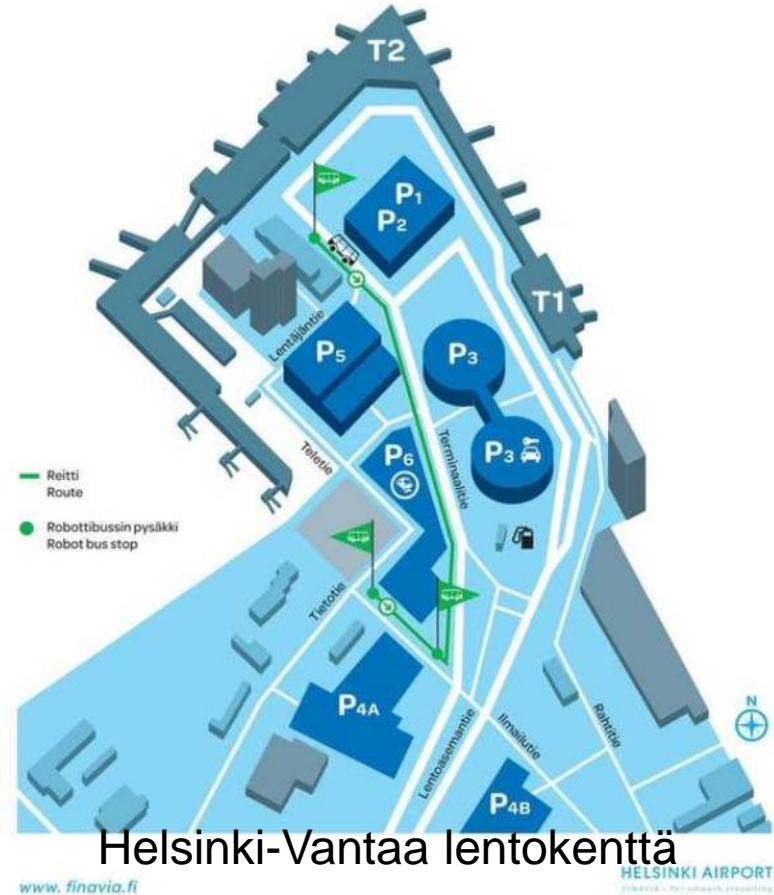
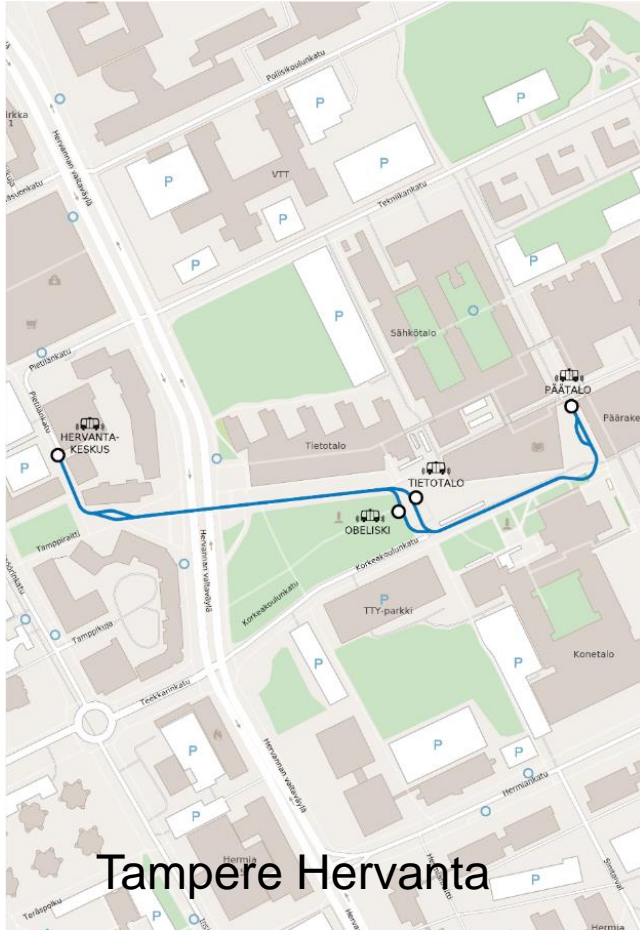
Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Robottibussireittejä Sohjoa-hankkeessa

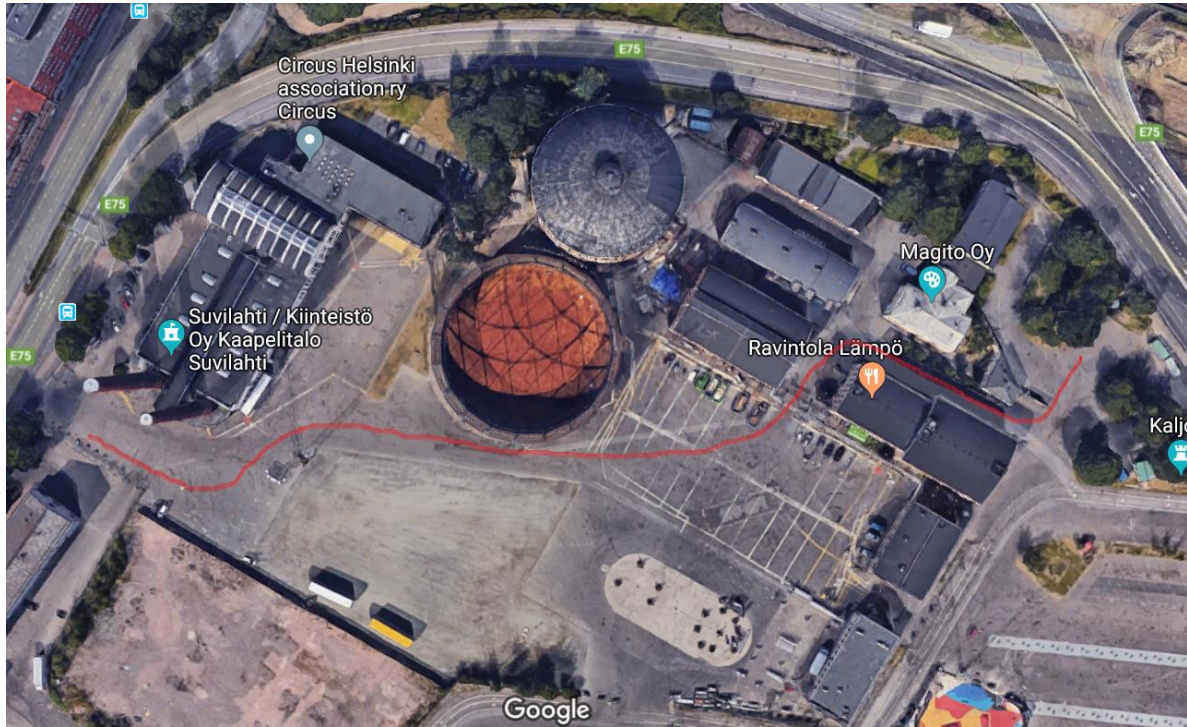

Robottibussireittejä Sohjoa-hankkeessa

Robottibussireittejä Sohjoa-hankkeessa

Helsinki Suvilahti

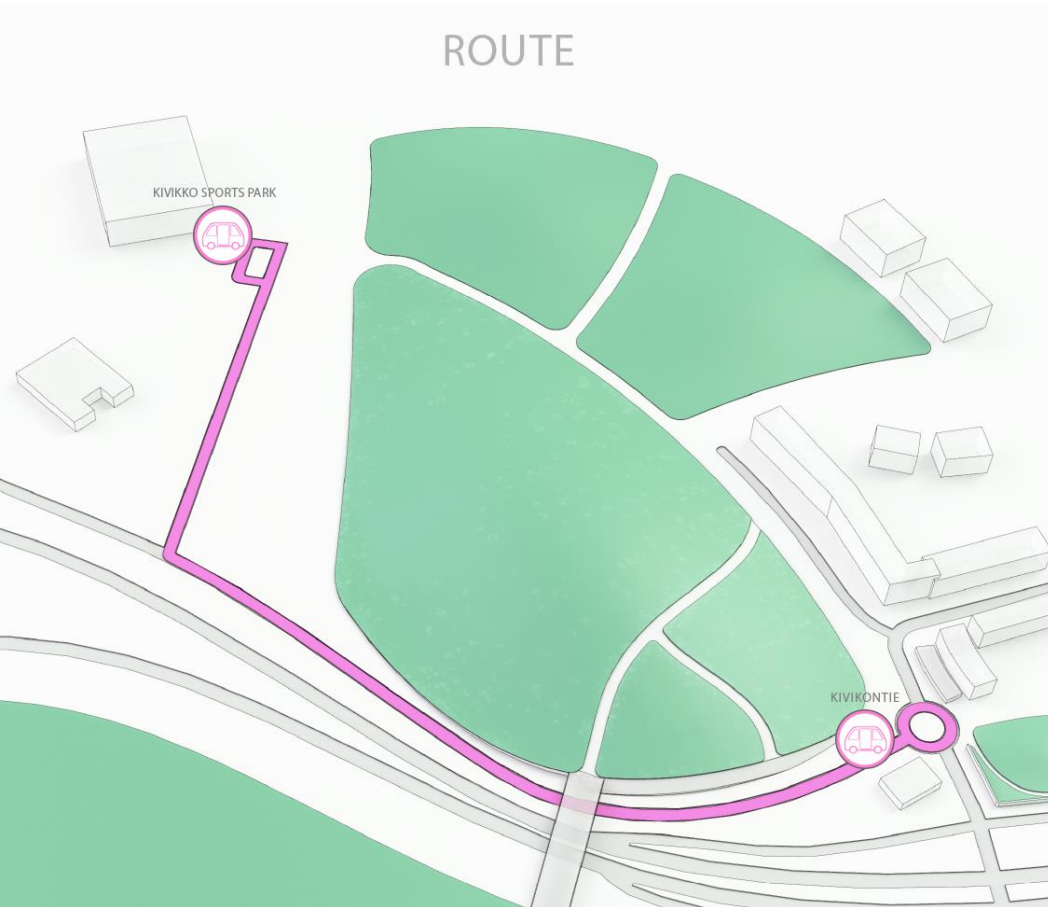

Helsinki RobobusLine 1/2017-12/2019

- Osa EU-laajuista H2020 mySMARTLife hanketta
- Ensimmäinen pidempikestoinen säännöllisen linjaliikenteen robottibussikokeilu Suomessa
- Tavoitteena selvittää robottibussin pidempiaikaista käytettävyyttä
- Bussi liikennöi Helsingin Kivikossa 14.5-14.11.2018 arkisin klo 9-15
- Integrointi HSL:n Reittioppaaseen linjanumerolla 94R
- Kokeilu jatkuu keväällä 2019 mahdollisesti eri reitillä

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Kivikon reitti

- Reitin pituus yhteen suuntaan n. 1 km
- Maksiminopeus 18 km/h
- Kaksi pysäkkiä, joista toinen säännöllisen linjaliikenteen linjan 94B pysäkki

Kivikon reitti

Reittiopas

FI SV EN HSL.fi

Route

 94R

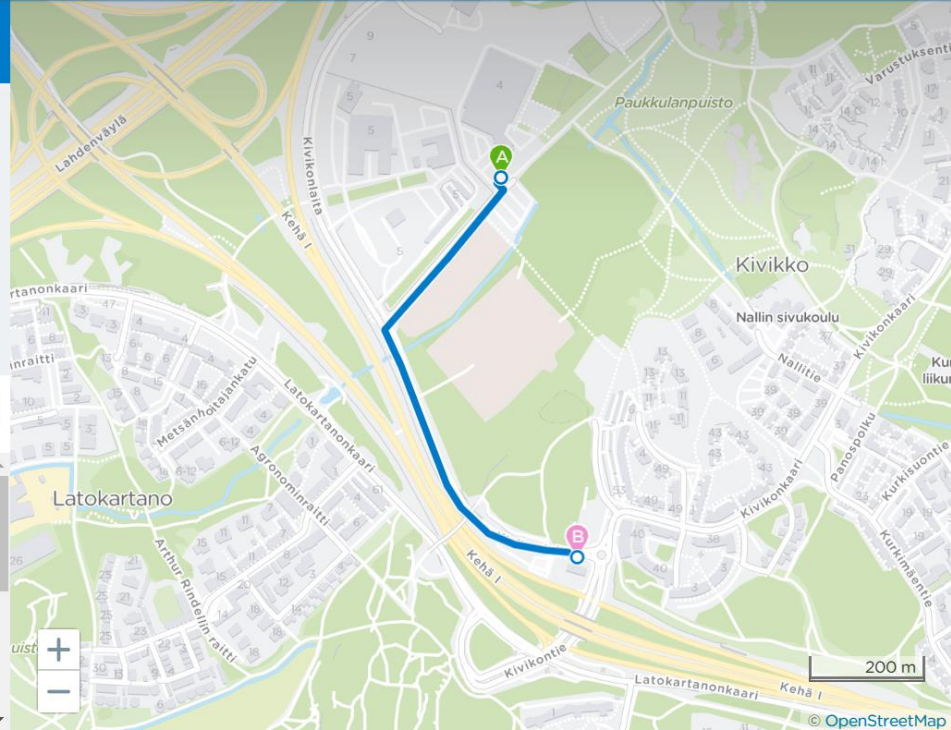
 STOPS TIMETABLE DISRUPTIONS

Kivikon liikuntap. → Kivikontie

TODAY

Kivikon liikuntap. Kivikontie

09:00	.....	09:05
09:20	.....	09:25
09:40	.....	09:45
10:00	.....	10:05
10:20	.....	10:25
10:40	.....	10:45
11:00	.....	11:05
11:20	.....	11:25
11:40	.....	11:45

© OpenStreetMap
tekemiseen

Käytössä olleet robottibussit

Navya Autonom Shuttle –
Helsinki RobobusLine/mSL

Easymile EZ10 -
Sohjoa

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

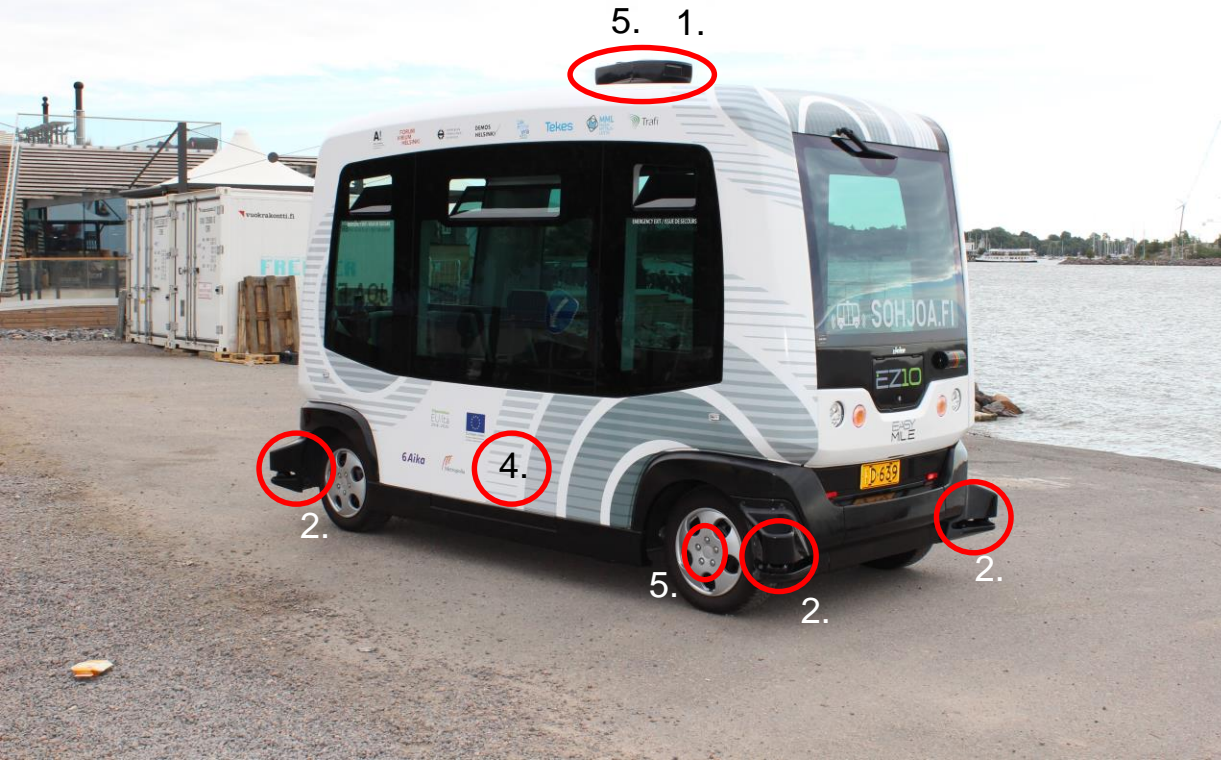

Käytössä olleet robottibussit yleisesti

- *Sähköinen pikkubussi joka kykenee itsenäiseen ajoon tietyissä olosuhteissa*
- *Verrattavissa raitiovaunuun joka kulkee näkymättömillä kiskoilla – vaakahissi*
- Reitti ohjelmoidaan etukäteen ja tietyt liikennetilanteet ohjelmoitavissa
- *Ei pysty kiertämään esteitä itsenäisesti*
- Paikantaa itsensä satelliiteilla ja optisilla tutkilla (LiDAR = Light Detection and Ranging)
- Tarvitsevat kiinteitä kohteita (kuten rakennuksia) LiDAReille ja/tai avointa maastoa satelliittipaikannukseen
- Esteen tunnistus LiDAR-tutkilla
- Tekninen huippunopeus 45 km/h
- *Käytännön operointinopeus automaattitilassa alle 20 km/h*
- *Operaattori = vastuullinen henkilö/kuljettaja bussin kyydissä turvaamassa operoinnin*
- *Rekisteröity koekilvin henkilöautoksi → 8 matkustajaa + operaattori*
- Ei rattia eikä polkimia – manuaaliohjaus joystickillä

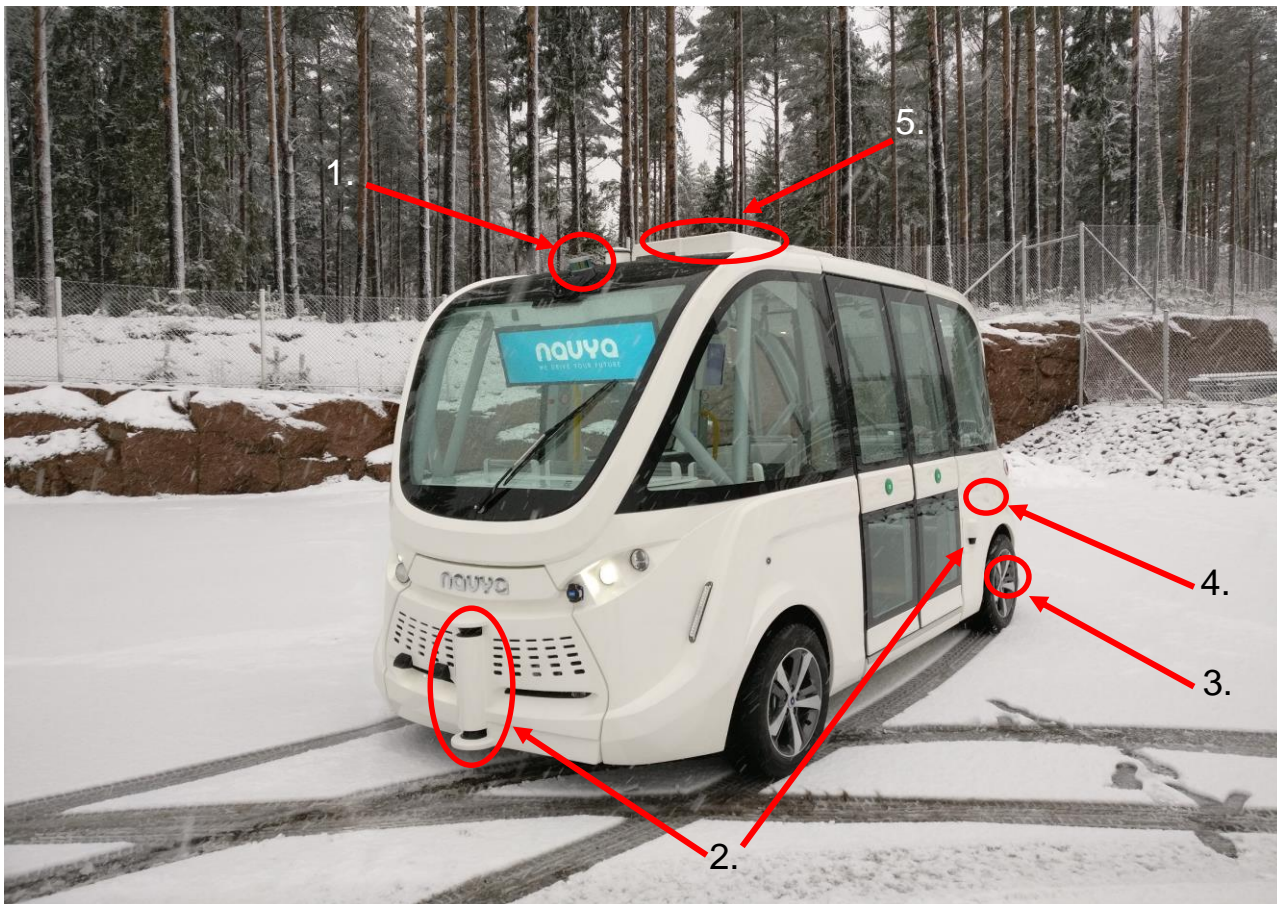

Easymile EZ10

1. 3D LiDAR (x 2)
2. 2D LiDAR (x 4)
3. Odometry
4. Inertial measurement unit (IMU)
5. Telecommunication
  - D-GPS antenna
  - LTE/MIMO antenna
  - Radio antenna

Navya Autonom Shuttle

1. 3D LiDAR (x 2)
2. 2D LiDAR (x 6)
3. Odometry
4. Inertial measurement unit (IMU)
5. Telecommunication
  - D-GPS antenna
  - LTE/MIMO antenna
  - Radio antenna

Eroavaisuudet käytössä olleiden robottibussien välillä

Easymile EZ10	Navya Autonom Shuttle
Esteentunnistus 4 kpl 2D LiDAReilla - katvealueet	Esteentunnistus 2D sekä 3D LiDAReilla
Risteystilanteet eivät ole ohjelmoitavissa	Risteystilanteet ja suojatiet ohjelmoitavissa
Paikantamiseen tarvitaan sekä LiDAR tutkia että satelliitteja	Bussi voi paikantaa itsensä käyttämällä myös ainoastaan satelliitteja
Huippunopeus automaattitilassa 12 km/h	Huippunopeus automaattitilassa 18 km/h

RTK-tukiaseman (Real Time Kinematic) asennus

ja elämästä
tulevaisuuden
tekemiseen

Liikennejärjestelyt

- Robottibussit ovat uusi ilmiö tieliikenteessä
- Operointialueilla vähintään varoituskylttejä
- Etuajo-oikeus oli tehtävä liikennejärjestelyin EZ10 robottibussille

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

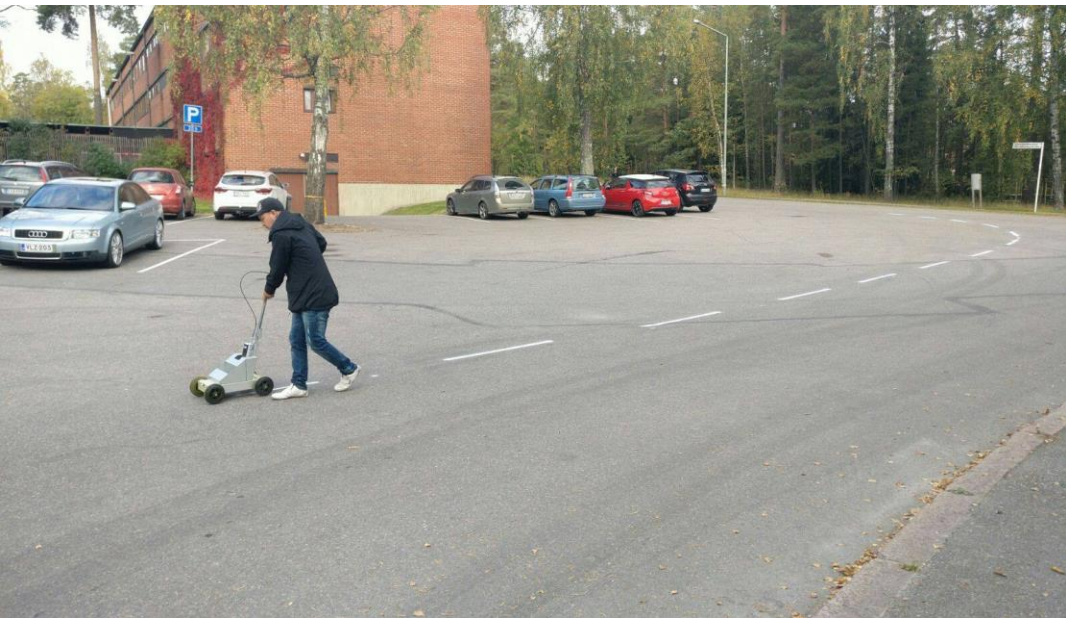

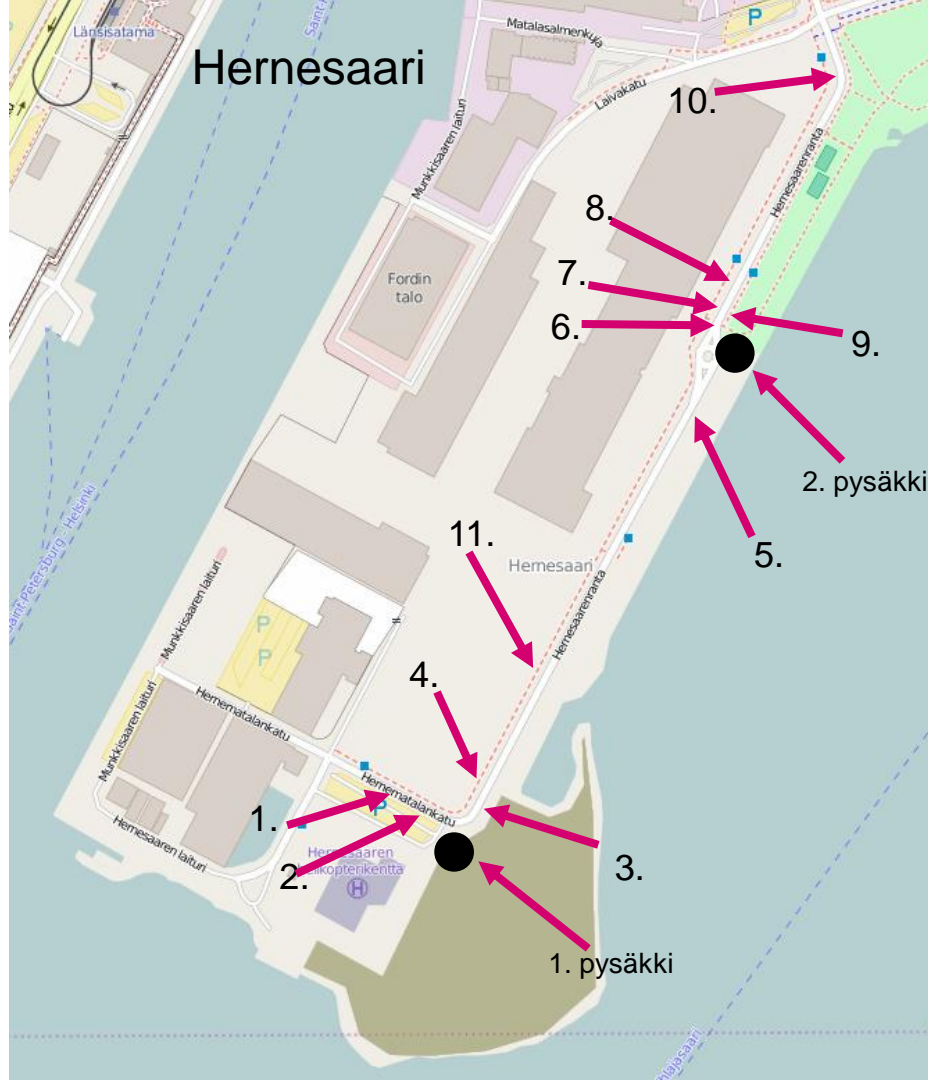

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

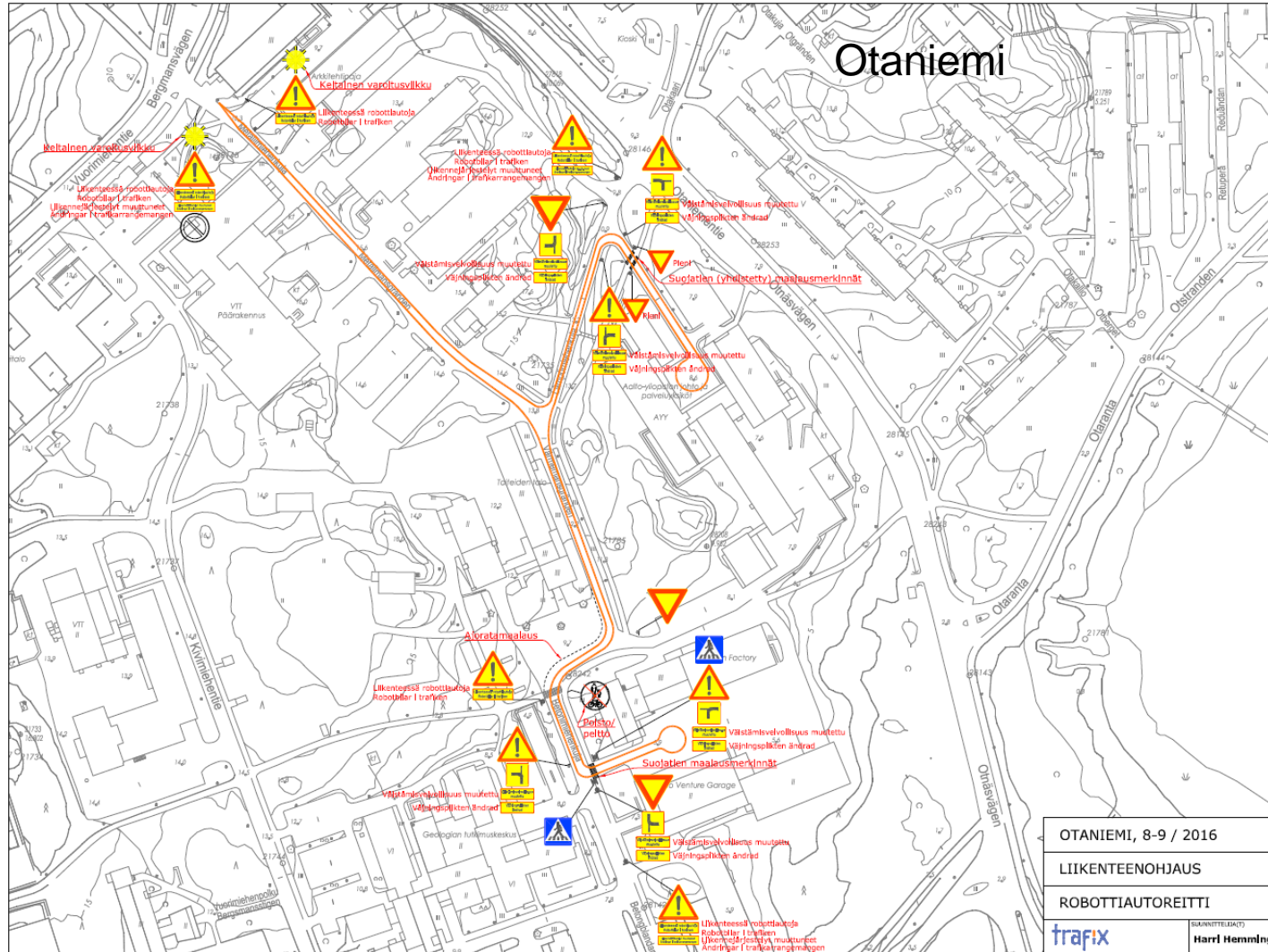

Hernesaari

1. Liikennemerkkiihdistelmä:
  - Liikennemerkki 189. (muu vaara)
  - Robottijoneuvo-tekstit:
    - Liikenteessä robottiautoja Robotbilar i trafiken
  - Viilkkuva keltainen valo liikennemerkin yhteydessä
2. Liikennevalo
3. Liikennemerkkiihdistelmä:
  - Siirtokehotuskyltti
  - Vaikutusalue alkaa (valkoinen)
4. Liikennemerkkiihdistelmä:
  - Liikennemerkki 189. (muu vaara)
  - Robottijoneuvo-tekstit:
    - Liikenteessä robottiautoja Robotbilar i trafiken
  - Viilkkuva keltainen valo liikennemerkin yhteydessä
5. Liikennevalo
  - Pysäytysviiva
6. Liikennemerkki 371. (pysäyttäminen kielletty)
7. Liikennemerkkiihdistelmä :
  - Liikennemerkki 189. (muu vaara)
  - Robottijoneuvo-tekstit:
    - Liikenteessä robottiautoja Robotbilar i trafiken
  - Viilkkuva keltainen valo liikennemerkin yhteydessä
  - Hidastetöyssi
8. Liikennevalo (vähimmäisetäisyys suojatiestä 30 m)
  - Nopeusnäyttö liikennevalon yhteyteen
  - Pysäytysviiva
9. Liikennemerkkiihdistelmä:
  - Siirtokehotuskyltti
  - Vaikutusalue päättyy (valkoinen)
10. Robottijoneuvojen testausalueelle saapuminen – huomiokyltti
11. Siirtokehotuskyltti

Otaniemi

OTANIEMI, 8-9 / 2016		PIKILIS/LUONNOS	LS-01-01
LIIKENTEENOJAJUS		ANALYYSI	22.6.2016
ROBOTTIAUTOREITTI		KOORDINAATTISET	ETRS-GK25/ N2000
trafix	MIÄNITTEILIJÄT	SIIRTO	A3 1:1500
	Harri Hemming		

saamista
oivallusta
levaisuuden
kemiseen

Hervanta

1. Liikennemerkkiyhdistelmä
  - Robottiajoneuvojen testausalueelle saapuminen- huomiokyltti
  - Liikennemerkki 189. (muu vaara)
  - Lisäkilpi (liikenteessä robottiautoja, Robotbilar i trafiken)
2. Liikennemerkkiyhdistelmä
  - Liikennemerkki 189. (muu vaara)
  - Lisäkilpi (liikenteessä robottiautoja, Robotbilar i trafiken)
3. Liikennemerkkiyhdistelmä
  - Robottiajoneuvojen testausalueelle saapuminen- huomiokyltti
  - Liikennemerkki 189. (muu vaara)
  - Lisäkilpi (liikenteessä robottiautoja, Robotbilar i trafiken)
4. Kaistamaalaus
5. Liikennemerkkiyhdistelmä
  - Liikennemerkki 189. (muu vaara)
  - Lisäkilpi (liikenteessä robottiautoja, Robotbilar i trafiken)
6. Liikennemerkkiyhdistelmä
  - Liikennemerkki 189. (muu vaara)
  - Lisäkilpi (liikenteessä robottiautoja, Robotbilar i trafiken)
7. Työmaa-vilkku tms.
8. Työmaa-vilkku tms.
9. Liikennemerkkiyhdistelmä
  - Liikennemerkki 189. (muu vaara)
  - Lisäkilpi (liikenteessä robottiautoja, Robotbilar i trafiken)
10. Liikennemerkki 423. (Yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä)
  - Ramppi (massaa)
11. Liikennemerkkiyhdistelmä
  - Liikennemerkki 189. (muu vaara)
  - Lisäkilpi (liikenteessä robottiautoja, Robotbilar i trafiken)

ista
lusta
suden
seen

Hervanta

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Sopivat operointiympäristöt

- Parhaiten kokeiluissa käytetyt robottibussit sopisivat tällä hetkellä suljetuille alueille ja teille (kampukset, isot tehdasalueet)
- Tieliikennekokeiluissa olisi pyrittävä liikennöimään busseilla max 30 km/h nopeusrajoitusalueilla
- Sopivia ympäristöjä ovat uudet asuinalueet, joissa kadunvarsipysäköinti on selkeästi merkattu tai on pois kokonaan ajoradalta
- Robottibussit eivät toimi metsäisissä ympäristöissä, joissa puita on lähellä tietä molemmiin puolin
- Siltojen alitukset voivat tuottaa ongelmia jos kiintopisteitä (rakennukset tai muut suurehkot kiinteät objektit) ei ole ympäristössä
- Talviset olosuhteet ja ympäristöt tuottavat ongelmia

Kalasadama

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Herttoniemenranta

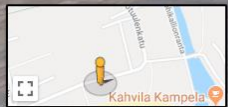

ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

10 Solvinkinkatu
Helsinki, Uusimaa
Google, Inc.
Street View - syysk. 2011

Aurinkolahti

Google

Kuva otettu: syysk. 2011 © 2018 Google Suomi Ehdot Ilmoita ongelmasta

tulevaisuuden
tekemiseen

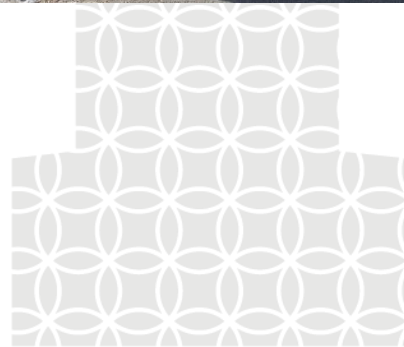
Mustikkamaa – ei
toimi!

Luminen ympäristö –
ei toimi!

Sillat ja tunnelit – mahdollisia ongelmia!

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Havainnot kokeiluista

- Kokeiluissa havainnointi tilanteita joissa operaattorin on täytynyt puuttua bussin toimintaan ja pyritty kirjaamaan tilanteita ylös
- Yleisimmät syyt:
  - Pysäköidyt ajoneuvot (merkittävin syy jokaisella operointialueella)
  - Kasvillisuus teiden reunoilla
  - Sade
  - Tunnistamattomasta syystä johtunut pysähtyminen
- Keinot joilla tilanteet ovat ratkenneet:
  - Bussi on pysähtynyt ja ajoa on jatkettu automaattitilassa kuittaamalla ajon jatkaminen esim. bussin sisällä olevasta käyttöpaneelistä
  - Bussi on pysäytetty hätästop-painikkeella (muutamia Sohjoa-hankkeessa) tai manuaaliohjaimella
  - Bussi on otettu lennosta manuaaliohjaukseen ja tämän jälkeen kytketty automaattitilaan sopivassa paikassa mikäli mahdollista
- Operaattorin subjektiivisella toiminnalla vaikutusta eri tilanteisiin – varman päälle ottaminen
- Ei statistiikkaa manuaaliajon/automaattiajon määristä

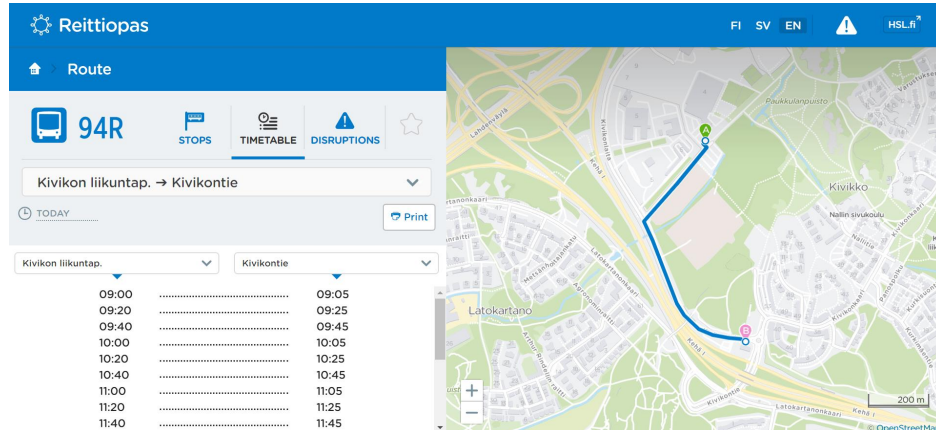
Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Havainnot kokeiluista (Helsinki RobobusLine)

- 91 kirjattua tapahtumaa
- Ei ole otettu huomioon
  1. Ohitustilanteita (tapahtui useita lähes joka kierroksella)
  2. T-risteyksen ennalta ohjelmoitua pysähtymistä
  3. Pysäkeiltä lähtemistä
  4. Liikenneympyrässä bussin epämääräistä toimintaa

Havainnot kokeiluista (Helsinki RobobusLine)

- Bussi liikennöi Kivikossa arkisin klo 9-15 linjalla 94R aikavälillä 14.5-26.10.2018
- Päivässä 18 lähtöä Kivikon liikuntapuistolta 20 min vuorovälein
- Päivittäinen ajosuorite 18 lähdöllä 35 km
- Ajetut kilometrit yhteensä: 3017 km

The screenshot shows the Reittiopas application interface. At the top, it displays 'Reittiopas' and language options (FI, SV, EN) along with the HSL.fi logo. Below this, the route is identified as '94R' with tabs for 'STOPS', 'TIMETABLE', and 'DISRUPTIONS'. The route is set from 'Kivikon liikuntap.' to 'Kivikontie'. A 'Print' button is visible. The main part of the screen shows a map with a blue line indicating the route. Below the map, a timetable is displayed for the route.

09:00	09:05
.....	.....
09:20	09:25
09:40	09:45
10:00	10:05
10:20	10:25
10:40	10:45
11:00	11:05
11:20	11:25
11:40	11:45

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Ajojen toteutuminen

14.5-14.11.2018	Ajopäivät	Lähdöt	Tunnit
Suunniteltu	130	2310	770
Toteuma	97	1564	516
Poikkeama (n)	33	746	254
Poikkeama (%)	25	32	33
14.5-31.8.2018			
Suunniteltu	77	1370	456
Toteuma	75	1248	411
Poikkeama (n)	2	122	45
Poikkeama (%)	3	9	10

sta
usta
suiden
tekemiseen

Syyt liikennöinnin poikkeamiin

- Yleiset syyt koko liikennöintijaksona:
  - RTK-tukiaseman ja bussin väliset yhteysongelmat
  - Rankat sateet
  - Reitissä/bussin toiminnassa havaittujen epämääräisyyksien selvittäminen
  - Työmaakalusto reitillä
  - Ajoneuvot parkissa esimerkiksi bussipysäkillä
  - Poikkeavat liikennejärjestelyt

Syyt liikennöinnin poikkeamiin

- Erityiset syyt kesäkaudella (14.5-31.8.2018):
  - Helle/ilmastointi kulutti akkua (33 kWh)
- Syyskaudella (1.9-14.11.2018)
  - Bussiin tehty ohjelmistopäivitys (6 päivän katkos liikennöinnissä)
  - Todennäköisesti pakkasen aiheuttamat akkuongelmat jotka aiheuttivat pitkät katkokset liikennöinnissä
  - 25.10 jälkeen ei enää liikennöity

Pysäköityjä ajoneuvoja

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Työmaat

nista
allusta
aisuuden
niseen

Liikennetilanteita

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

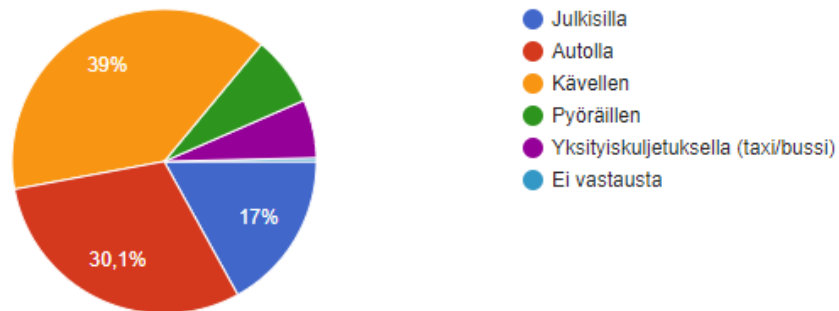
Matkustajat

Matkustajia yhteensä	Matkustajat/operointipäivä	Matkustajat/h	Matkustajat/lähtö
1296	13,4	2,5	0,8

- Noin 70 % matkustajista tuli vain kokeilemaan bussia – bussi ei osana matkaketjua

Millä kulkumuodolla tulit robottibussin kyytiin?

1 296 vastausta

Matkustajat ja muut tienkäyttäjät

- Todellisiin käyttötilanteisiin ja käyttäjäkokemuksiin ei olla vielä päästy → miten matkustajat suhtautuvat, kun bussissa ei ole fyysisesti ketään vastuullista henkilöä kydyssä?
- Matkustajat robottibussin kydyssä pääosin kiinnostuneina ja positiivisin mielin
- Autoilijat hermostuneet ajaessaan hitaan (18 km/h) bussin takana → riskinotto ja vaaralliset ohitukset
- Autoilijat eivät aina tiedäneet miten bussin kanssa tulisi toimia tietyissä tilanteissa (esim. pysäkiltä lähteminen)

Operaattori bussin kyydissä

- Ympäristöstä riippumatta operointi saattaa olla stressaavaa operaattorille, kun ei tunne olevansa 100 % ”tilanteen herra”
- Välitön puuttuminen bussin toimintaan erilaista ja haastavampaa verrattuna normaalin ajoneuvoon (ei rattia ja polkimia)
- Matkustajat kyselevät paljon ja samaan aikaan pitäisi keskittyä liikenteeseen
- Ei kunnollista penkkiä tai tiloja muuten ”ajaa” bussia

Havainnot kokeiluista

- Robottibussit eivät vielä valmiita tuotteita varsinkaan tieliikenteeseen
- Bussien automaatiotasoa on oltava korkeammalla tasolla, jotta fyysisesti bussin kyydissä olevasta operaattorista voidaan luopua
- Robottibussit eivät sovellu toistaiseksi Suomen talvisiin olosuhteisiin
- Turvavyön käyttö vähintäänkin suositeltavaa
- Todennäköisesti operaattori on bussin kyydissä vielä pitkään vaikka bussit teknisesti kykenisivät etävalvottuun operointiin
- Operointiympäristöstä riippumatta tulee jossain vaiheessa väistämättä vastaan tilanteita joita bussi ei kykene itsenäisesti selvittämään vielä pitkään aikaan

Havainnot kokeiluista

- Julkinen liikenne toimii hyvin Helsingissä → hankala löytää alueita joissa ei jo kulkisi busseja
- Jos joitain reittejä esimerkiksi HSL on ehdottanut, ovat nämä olleet sellaisia mitä ei robottibusseilla kyetä toistaiseksi ajamaan

Robottibussit osana liikennejärjestelmää ja julkista liikennettä

- Sopivat toistaiseksi parhaiten kiireettömään ja vapaa-ajan liikkumiseen
- Pitäisi saavuttaa vähintään 30 km/h huippunopeus, jotta voidaan kilpailla muita liikkumismuotoja vastaan
- Missä robottibussien lataus ja säilytys kun ei voi ajaa pitkiä matkoja varikolle?
- Mitkä ovat ne paikat missä robottibusseja oikeasti tarvitaan ja missä niitä käytettäisiin?
- Onko last mile ongelma todellinen pääkaupunkiseudulla?
- Pystytäänkö vaikuttamaan autoilijoihin vai olisivatko robottibussit vain lisäpalvelu jo julkista liikennettä ennestään käyttäville? Kävelyn ja pyöräilyn väheneminen?
- Robottibussien laaja käyttöönotto Helsingissä vaatisi bussilinjojen uudelleenorganisoinnin
- Pitäisi saada kokemusta aidon bussilinjan korvaamisesta robottibusseilla

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

saamista
oivallusta
ulevaisuuden
ekemiseen

Tulevaisuudesta

- Kehitystä on busseissa tapahtunut ja kehitystä pitää tapahtua
- Avoimien teiden kokeilut välttämättömiä ja kaupungit tärkeässä roolissa aidon kokeiluympäristön tarjoamisessa
- On selvää, että joukkoliikenteen kattavuutta voidaan parantaa ja/tai subventointitarvetta vähentää hyvin toimivalla itseajavalla tekniikalla
- Näkyvyyttä kokeiluilla edelleen saadaan ja alalla on suurta liiketoimintaa
- Suomalaisilla yrityksillä hyvää osaamista automaattisten ajoneuvojen kehittämiseen
- Tarvitaan paikallinen toimija toteuttamaan liikennöinti ja tähän liittyvät tekniset asiat
- Keskityttävä ensisijaisesti tekniikan kehittämiseen

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

<http://sensible4.fi/media>

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Kiitos!

www.metropolia.fi

www.facebook.com/MetropoliaAMK

eetu.rutanen@metropolia.fi